СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. — Ч. 2. — Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 4 січня 1932. — VOL. XL. — No. 2. — Jersey City, N. J., Monday, January 4, 1932. — THREE CENTS.

ШИКАҐОВСЬКА ЗБІЖЕВА БІРЖА РАХУЄТЬСЯ З ПОЛІТИЧНИМ ПЕРЕВОРОТОМ У РОСІЇ

ШИКАҐО. — На шикафовській збіжевій біржі піднеслися з кінцем року ціни на збіже наслідком відомостей, які одержано з Европи щодо можливости державного перевороту в Росії. Годі довідатися про точне жерело, звідки походять ті слухи.

Кажуть, що це вже від кількох тижнів кружлять на біржі вісти щодо неспокоїв на землях совітів.

ПРИГОТОВИЛИ БОМБОВІ ЗАМАХИ В РІЖНИХ МІСТАХ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська поліція шукає разом з поліціями інших міст за справцями бомбових замахів. Виявилося, що крім пачок з бомбами, які надано в Істон, Па., а якими атентатники думали спрятати зі світа італійських консулів у Ню Йорку, Пітсбурґу та Шикаґо, а крім того двох італійських редакторів, пороблено дальші заходи по ріжних містах, щоби виконати бомбові атентати на ріжних прихильників фашизму. І так здемольовано бомбою дім італійського ґросерника Діонізія в Тринідад, Колорадо, підложено динаміт під дім італійського купця Анджельо Кіфальді в Белейр, Оґайо, та знищено вибухом бомби дім італійського ресторатора в Перис, Ілинойс.

Були ще й інші замахи на людей неіталійського походження.

Кажуть, що це все є ділом ворогів фашизму і комуністів. Та представники одних і других заявляють, що вони не мають нічого спільного з бомбовими замахами.

НОВИЙ РІК У ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — Не тільки дипльомати та державні секретарі складали президентови новорічні желання, але було богато звичайних людей, котрі прийшли „стиснути" руку президента. Кілька урядовців ждали від півночі, щоби прийти першими на чергу. На загал було на половину менше людей з новорічними желаннями ніж минулого року, а це через дощ, що ляв без упину.

НЕ СПЛАЧУЮТЬ КАПІТАЛУ НІ ПРОЦЕНТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Нюйорський банкир Отто Кан виготовив на просьбу сенатського фінансового комітету лісту чужинецьких бондів, щодо яких зголошено неплатність. Є це бонди держав Полудневої Америки: Болівії, Бразилії, Чіле і Перу. Наразі ще не знати, чи ці бонди вже цілком без вартости. В Злучених Державах закупили їх на суму $815,000,000.

СПОВНИЛАСЯ МРІЯ ЖИТТЯ.

МЕСИЛОН (Оґайо). — Джекоб С. Коксі старший зістав вибраний мейором міста й зараз оголосив, що як тільки обійме урядовання, повідомить загал, що він знає конституцію і заґарантовані нею права людини і тому поліція не буде могла допускатися надужить і нарушувати свободу слова, або домашній спокій. Це останнє відноситься до ревізій, яких допускаються прогибіційні аґенти.

Коксі заповів, що він також розвяже практично допомогу безробітним, і пригадує, що це він був тим „ґенералом", котрий у 1894 р. зааранжував похід безробітних до Вашинґтону, за що пішов до арешту.

Коксі каже, що він мріяв 38 літ, щоби добитися такого становища, на якім мав би спромогу здійснювати ті ідеї, за які боровся. А тепер його мрія здійснилася.

НАЙМОКРІШИЙ НОВИЙ РІК ВІД ЧАСУ ЗАВЕДЕННЯ ПРОГИБІЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Тільки 4 людей померло на Новий Рік від затроєння алькоголем у Ню Йорку. І тільки 6 осіб зґинули в місті від нещасливих автомобілевих випадків.

Кажуть, що це число є дуже мале в порівнанню з жертвами в людях в минулих роках. А дивне це явище ще й з того боку, що цього року на Новий Рік пили в Ню Йорку більше ніж в інших прогибіційних роках. Та кажуть, що люди вже підучилися виробляти ліпші напитки і тому смертних випадків від затроєння алькоголем є дуже мало.

МАЙНЕРСЬКИЙ СТРАЙК ПОШИРЮЄТЬСЯ.

ГАРЛАН (Кентоки). — Навіть на Новий Рік продовжувано карну розправу проти майнерів, обжалованих за вбивство шерифів. „Нешенел Майнерс Юніон" зарядила майнерський страйк на знак протесту проти дальших переслідувань майнерів та суду над ними. Наслідком страйку вже замкнено кілька майн.

ВЗИВАЄ ДО ДАЛЬШОЇ ДОПОМОГИ БЕЗРОБІТНИМ.

ОЛБАНІ. — Ґовернор Рузвелт відозвався до міських установ і загалу за дальшою допомогою безробітним, заявляючи, що є 1,500,000 безробітних у стейті, а зібрані на допомогу $20,000,000 не вистарчать навіть на перезимовання безробітних.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

Український церковний хор св. апп. Петра і Павла з Ансонії, Конн., буде співати коляди на український Св. Вечір, 6. січня 1932 р., в годині 10.15 до 10.30, з стації WICC, кіл. 600 в Бріджпорт, Конн. Діріґент хору Р. Гвоздевич.

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ УКРАЇНСЬКИХ ЕПИСКОПІВ.

Українські греко-католицькі епископи, на чолі з митрополитом А. Шептицьким, звернулися до українського громадянства з пастирським листом, в якому закликають усіх прийти на допомогу безробітним у ці часи тяжкої скрути. Зі своєї сторони епископи обіцяють підтримку й допомогу безробітним та вбогим і калікам від церкви й віруючих.

ЗНОВ ЛЯЦЬКА ЗАБОРОНА.

Від 1923 року Українці в Галичині стараються заснувати Українське Товариство Прихильників Ліґи Націй, на що вони мають право по статуті Міжнародньої Юнії таких товариств, куди входить членом Польське Товариство Прихильників Ліґи Націй. Польська влада всякими способами старається не допустити до заснования такого товариства, якщо воно не буде складатися з хрунів. Львівський воєвода вже четвертий раз відкинув статут товариства, не вказуючи на ніякі формальні причини. Не хоче пан воєвода, тай годі! Що йому зробиш!

КОМІТЕТ ДОПОМОГИ БЕЗРОБІТНИМ І ВБОГИМ.

У Львові засновано Комітет Допомоги Безробітним і Вбогим. На чолі комітету стоїть епископ д-р Іван Бучко. Комітет видав поклик негайно творити епархіяльні комітети для допомоги місцевим нуждарям.

ЛЯХИ ПРОТЕҐУЮТЬ „РУССКИХ".

Українська студентська медична громада у Львові подає, що до місцевого університету принято на біжучий рік двох Українців на медичний факультет, тоді коли передше приймали їх 14 до 18. Зате принято десять греко-католиків „русских". Це тому, що Поляки протеґують москвофілів у Галичині.

Ось такий своєрідний „нумерус клявзус" для Українців завела професура польського університету в столиці західньої української землі.

КОНСКРИПЦІЙНІ ЗЛОВЖИВАННЯ.

Українське населення під Польщею численно скаржиться на зловживання, яких допускалися польські переписчики підчас всенародного перепису. Як правило вони записували Українців „русскими", а українську мову також називали „руською". Часами переписчики не задавали навіть питань, хто до якої народности почувається й якою мовою говорить дома, а просто писали: „Поляк" або „Русский".

Польська влада не звертає уваги на численні протести й скарги Українців на фальшування перепису. Польща робить те, що їй бажано, й шахрайствами думає „збільшити своє населення" на українських землях та скількість своїх пахолків-москвофілів.

ПОСОЛКА МІЛЕНА РУДНИЦЬКА ГОЛОВОЮ СОЮЗУ УКРАЇНОК.

На загальних зборах Союзу Українок головою вибрано посолку Мілену Рудницьку. Збори ухвалили низку резолюцій, а між ними отакі дві загальні:

„Протиставитись у часі народнього лихоліття й важкої господарської скрути зневірі, деферентизмови й апатії, які огортають наше громадянство, та скріплювати відпорність національного організму здоровим оптимізмом, вірою у власні сили й активною працею на всіх ділянках життя.

„Горнутися масово до своєї жіночої організації, Союзу Українок, щоб через неї скріпити вплив українського організованого жіноцтва на всі прояви нашого життя".

БУРЯ В АФРИЦІ.

Жахливий ураґан лютував онноді над південним Тунісом. Воздушна труба змела з поверхні землі кільканацять сіл. Після урагану впав незвичайно зливний дощ, наслідком чого богато рік та річок виступили з берегів та позаливали людські оселі. Є багато жертв у людях.

ЖІНКА-ТОРЕАДОР ВСТУПИЛА ДО МОНАСТИРЯ.

Пищуть часописи, що до монастиря вступила прегарна 24-літня Мія Голярес, одинока жінка — тореадор. Вона походила з Перу і в цілій Південній Америці її називали „королевою арени".

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ ШКІЛЬНИЦТВА В ПОЛЬЩІ.

„Ґазета Польска" повідомляє, що міністерство освіти покінчило праці над реорґанізацією шкільництва. Школи будуть 4-х типів: народні, ґімназії, ліцеї й університети. Народня школа буде 7-клясова; 4 перші кляси мають бути основні, дві дальші матимуть „окремішній характер", остання буде „замкненням науки". Ґімназія буде 6-клясова. Покінчення тих 6 кляс (мала матура), що дає універсальне образування, давалоб право займати становища службовців II. катеґорії, або перейти до фахових шкіл чи ліцею. Двохлітній ліцей має отвирати доступ до вищих шкіл. Тут щойно має відбутися поділ на напрямки: гуманістичний, клясичний та математично-природничий.

ГІРКА ДОЛЯ СЕЛЯН НА ВОЛИНІ.

Положення тих селян, що потерпіли в літку м. р. від градобою, дуже важке: не всі посіяли озимину, хліба й паші для худоби нема, корови й коні випродують за безцін. Але найгірше, що всупереч істнуючим розпорядженням центральної влади й виясненням голови скарбової палати з тих селян стягають податки, секвеструють майно, призначають ліцитації. А відомо, що вони мають право на відложення податків, а навіть на знесення їх.

75-ЛІТТЯ НАЙСТАРШОГО ЕСТОНСЬКОГО ЧАСОПИСУ.

В грудні м. р. найстарший естонський часопис „POSTIMEES" святкував 75-літній ювилей свого істнування. Перед 75 роками в Парну заложено цей часопис, а відтак перенесено його до Тарту, де він дотепер виходить.

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО В БЕРЛІНІ.

В Берліні засновано українське бюро для провадження української пропаґанди на німецькому тереиі. Бюро це хоче обняти й координувати всю українську державницьку пропаґанду в Німеччині. Адреса бюра: Berlin, Wilmersdorf, Mecklenburgische Str. Ukrainisches Buero.

„РЕГАБІЛІТАЦІЯ" КОНТРРЕВОЛЮЦІЇ.

Сповіщають з Риги, що в автономічній Кримській републиці відбувся недавно акт регабілітації 7 совітських спецівінжинірів. Тому рік найвищий суд кримської републики засудив тих же спеців на досмертну тяжку тюрму за те, будьтоби вони „шкодили" републиці актами саботажу. Тепер їх регабілітували, бо... бо слідство виявило, що закиди ҐПУ проти згаданих спеців були безпідставні. Отже всіх тих інжинірів звільнили, а прокуратура, двох суддів та начальника ҐПУ, що судили перед роком тих інжинірів, посадили тепер на лаву підсудних.

Дуже цікава оця історія. Є вона лиш одним з доказів, яке зачароване коло панує в совітськім судівництві (якщо про таке в правдивому розумінні слова можна взаґалі говорити). „Контрреволюцію", яку вчора засуджувалося без доказів вини, сьогодні регабілітується (бо треба фахових сил), а вчорашніх правовірних чекістів судиться як контрреволюціонерів.

ЩАСЛИВА И НЕЩАСЛИВА 7-КА.

Забобон, що вяжеться з ч. 7, сягає дуже давніх віків. Здається, що цей забобон прийшов з Вавилону. Вавилонські жреці знали й цікавилися сімома планетами, що їх бачили на небі, та приписували їм впливи на людське життя. По семи планетах названо сім днів тижня. Останній день старинного тижня, пятниця, був посвячений богині кохання Венері і від найдавніших часів уважають його нещасливим.

Греки розповсюднили забобон про сімку. Вони знали 7 мудрців світа, 7 чудес світа, 7 ґероїв під мурами Трої, 7 міст зводили бій за Гомера й т. д. Також і в римській історії сімка грала велику ролю. Рим збудували на 7 горбках і до першої републики рядили 7 консулів.

У Жидів сімка тішилася також повагою. Натомісць у давніх казках сімка завжди є щаслива.

ПОЛІТИЧНА АМНЕСТІЯ У БОЛҐАРІЇ.

Болгарська рада міністрів ухвалила законопроєкт у справі амнестії для політичних вязнів. Проєкт передбачає амнестію усім тим, що нарушили колись закон про охорону держави.

РОЗЖАЛОБИЛАСЯ ДУША.

Відомий скрипак Крайслер підчас турне по Канаді нагло постановив протягом шістьох місяців не давати ні одного концерту. Причиною такої постанови було те, що в дорозі здох славному скрипакови його улюблений собака — фокстерієр. Після величезного похорону на собачім цвинтарі в Монтреал Крайслер заявив, що пів рокуноситиме жалобу по своїм песику.

СЕРЕД РАДЯНСЬКИХ ВІЙСЬК НА УКРАЇНІ НЕСПОКІЙ

МОСКВА БОЇТЬСЯ ДАВАТИ НАКАЗИ ВІЙСЬКАМ НА УКРАЇНІ. ШИРИТЬСЯ ЧУТКА ПРО СКОРЕ ПОВСТАННЯ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ.

ЛОНДОН (Англія). — Відомости, одержані в Лондоні з Росії, подають, що деякі радянські полки на Україні знаходяться в такому неспокійному стані, що можна сподіватися кождої хвилини заколоту в них. Відомо, що вже кілька тижнів московська влада не відважується давати наказів цим полкам, боячися, що вони не виконають наказів, а влада не має близько таких військових частин, при помочи яких вона моглаб примусити ті полки виконувати її накази.

Мандрівники, що тепер вертають з Европи, кажуть, що там усе більше ширяться чутки, а особливо вони були поширені в листопаді, про можливість національного повстання на Україні з початком нового року. Ці мандрівники кажуть, що українське земельновласницьке селянство, яке є основою українського населення, буде підпирати національний уряд, бо воно більше ніж московське селянство ставиться ворожо до земельної політики радянського уряду.

Сталін та його прихильники тепер так бояться за своє становище, що вони з недовірям ставляться навіть до своїх посольств за кордоном. Як повідомляє ґазета „Дейлі Мейл", склад радянського посольства в Лондоні по наказу з Москви буде знову переглянений щодо його благодійности. Радянське посольство тут так пригнічене, що навіть не святкувало нового року. Кажуть, що навіть посол Сокольніков у Лондоні та Довгалевський у Парижі попали під підозріння Москви, яка їм уже не довіряє й вважає їх опортуністами.

Взагалі поширюється протисталінський рух і незадоволення з його політики. Лідером цього руху є Троцький, який тепер перебуває в Туреччині на засланню.

ЯПОНЦІ ПЕРЕД ЧІНЧОВОМ.

ТОКІО (Японія). — Передові частини японської армії вже підійшли до самого міста Чінчов. Головні сили наступаючої японської армії не спішаться підходити до Чінчова, щоб дати можливість китайській армії спокійно звільнити місто й відійти на територію Китаю.

Разом з тим японська армія в занятій нею частині Манджурії провадить рішучу боротьбу з бандитизмом, який не уступає.

ПАСИВНА РЕЗИСТЕНЦІЯ ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — З кол Ліґи Націй кажуть, що тепер Ліґа Націй займе становище пасивного спротиву супроти японської акції в Манджурії та зокрема біля Чінчова. Ліґа Націй буде лише заявляти свою незгоду й протести проти японської акції, очікуючи дальшого розвитку подій.

У Лізі Націй сподіваються, що таку саме позицію займуть і Злучені Держави.

КІНЕЦЬ ПРОГИБІЦІЇ В ФІНЛЯНДІЇ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Підрахунок голосів у справі прогибіції показав, що 75% населення Фінляндії висловилися за скасування закону про прогибіцію. Тепер лише треба, щоб парлямент перевів скасування цього закону. Противники прогибіції кажуть, що тепер уратовано фінляндські родини від деморалізації, розкладу й пиятики, що принесла їм прогибіція.

Сподіваються, що уряд скличе спеціяльну сесію парляменту для скасування закону про прогибіцію та установлення нових правил торговлі лікерами й алькоголем. Уряд має проєкт взяти цю торговлю під свою контролю.

ПРЕЗИДЕНТ ГІНДЕНБУРҐ ЗА ОБЕЗЗБРОЄННЯ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Президент Гінденбурґ виголосив перший раз свою новорічну промову радіом. У своїй промові він зазначив тяжке економічно-фінансове становище й закликав нарід переносити тяжку недолю, памятаючи, що спільними силами й напруженням волі можна перебороти всякі трудноці.

Говорячи про міжнародні справи коротко, президент закликав держави нарешті перевести справжнє обмеження й зменшення свого зброєння, без чого годі сподіватися економічного відродження світа.

ВБИТО ОДНОГО В БІЙЦІ КОМУНІСТІВ З ФАШИСТАМИ.

ДАНЦІҐ (Вільне місто). — Дванацять ґітлерівців напали на комуністичну ґрупу, що святкувала новий рік. Між ними почалася бійка й стрілянина з револьверів, наслідком якої одного ворохобника вбито.

Поліція арештувала 13 осіб. Ґітлерівці кажуть, що комуністи перші стріляли в них.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З НОВИМИ НАДІЯМИ

Чи святкував хто цього року Новий Рік чи ні, але одно певне, що всі задоволені, що він уже минув, що настав новий рік, а з ним нові надії.

Та біда, що не треба бути песимістом, щоб і з новим роком не почорніло в очах, коли чуємо, що вже в перших днях січня треба числитися з тим, що маємо в Америці 7,500,000 безробітних, та що 6,-000,000 має тільки часове заняття, а скупа допомога безробітним, оперта на добровільних жертвах, вистарчить тільки на короткий час. Годі снувати рожеві мрії, коли бачимо, що міродайні чинники в Америці ще далі глухі щодо цього, що держава повинна занятися допомогою безробітним. Та добре хоч те, що про федеральну допомогу безробітним заговорила нарешті Американська Федерація Праці. Може хоч для робітничої орґанізації „безробітна пайка" не буде таким чортом, як її малюють в Америці промисловці й банкирі.

Новий рік принесе нам в Америці цілком певно нові тягарі, нові податки і нового президента. Хто буде цим останнім, покищо не знати. Але це не таке важне. От, як памятаємо з останньої виборчої кампанії, президента Гувера вибирали під кличем, що за його влади треба буде скасувати в Америці „пургавз", бо не буде кандидатів для нього, а справи взяли такий оборот, що нема наразі стільки місця в ріжних добродійних домах, скільки маємо безпритульних.

Головна річ не в тім, щоби вибрати президента, сенаторів, конґресменів чи кого іншого з політиків і передати їм, згаядно партіям, управу краю та надіятися, що вони доведуть до дійсних змін в американських відносинах. В такий спосіб робітник не дібється своїх прав. А богачі далі будуть відтягатися від податкових тягарів, які вони повинні понести. І далі буде корупція, ґрефтярство й бандитизм і та вся деморалізація, яка є звязана з прогибіцією. І не буде ясної політики у відносинах Злучених Держав до Европи, зосібна щодо справи репарацій, воєнних довгів, світового роззброєння і знесення цлових границь.

Цілий загал мусить взятися до загального оздоровлення краю. Він то мусить у новім році заінтересуватися публичними справами і заважити на їх ходови. Тоді новий рік буде принаймні зворотом до кращого.

О. Сновида.

РАТУЙМО НАШУ МОЛОДЬ

У нас досить толерантно відносяться до большевицької пропаґанди. У Відні зявляється такий Луначарський, збирає авдиторію і плете нісенітниці про совітський рай (спекулюючи на іґноранцію чужинців). Але чи хоч одному европейському ча американському ученому, який так ворожо ставиться до большевизму, як большевизм до Европи, — позволили би виголошувати свої погляди в Москві чи в Києві? — Зпевністю ні! І Европа толерує сей понижуючий її стан річей і проти нього не протестує... Лише в Німеччині Луначарському вказали на двері: не мають права апелювати до свободи слова ті, що у себе її нищать вогнем і мечем.

Ось проти тої пропаґанди большевицької треба виступати, і головно тому, що вона **передусім старається вхопити в свої сіти безкритичну молодь,** роблячи з неї ворога культури, в якій вона зросла. То лиш на папері стоїть так, що молодь совітську виховується в дусі соціялізму й інтернаціоналізму. Нема бляґи більшої за цю. Бо головне, що в Росії вбивається в голови підростаючого покоління, це є не інтернаціоналізм, а **найбрутальніший російський шовінізм;** те, що в Анґлії звуть „джінґоїзмом". Молодь большевицьку виховується в ідеї, що Росія є аванґардою людскости; що Росіяни — це наймудріший нарід на світі, який осягнув абсолютну правду; що сю правду обявлено тільки Москалям, вибраному народові на землі. Молодь учать, що тільки Росія маширує на шляху поступу, а його останнім виразом є — пятилітка. З заграниці дещо можна взяти, але — хіба лиш техніку. Решта ж — соціялістичний устрій, відношення між полами, політичний устрій — все в Росії на далеко вищому щаблі, ніж денебудь у світі...

Що так не є, звідки це може такий „комсомолець" знати, коли не існує в Росії ні свободи слова, ні преси? Звідки йому знати, що положення робітника на Заході таке, що там безробітний чується ліпше і більш по людськи, як упривілейований пролетар в Москві? Звідки йому знати, що перед склепами на Заході нема „хвостів"? Що „винаходи" совітських робітників вже винайдено трицять літ тому в Німеччині або в Анґлії? Звідки знати, чи робітники на Заході мають свободу страйків і асоціяцій? Звідки він це може знати?

Так виховується в „піоніра" а потім з „комсомольця" завзятого російського шовініста, який сліпо ненавидить все чуже, і безкритично захвалює все своє, хоч би яке воно й було марне. Його виховується в вірі, що Захід доживає останні дні, та що визволити людскість і повести на новий шлях — може лиш Росія. На Заході — в одиниці розвивають передусім індивідуальність, її силу, розум, сприт, критичний дух, здібність ділати. В Росії — виховується тресовану малпу, що поступає по ухваленому в Кремлі шабльону, щоби могла — як жовнір на вправі — виконувати одні і ті самі приписані рухи. Щоб сліпо йшла за приказами **держави, яка є всім.** Щоби не ослабити цю надлюдську силу держави, опльовується все західни; опльовується релігію, родину, любов, націю. Бо коли людина збереже в собі хоч трохи ідеалізму — хоч трохи привязання до ідеальних вартостей, коли зачне ставляти релігію, родину, особисту гідність, націю — над державою, де дінеться тоді сила большевизму? На Заході одні і другі вартости в гармонії, бо там держава не є всім і там шанується одиницю та її гідність. В Росії — треба вибирати між свобідною індивідуальністю — і всемогучою державою. Отже — треба забити одиницю...

Оці дві засади: російський шовінізм, російське месіянство, погорду до всякої іншої культури, опріч російської, і— нищення індивідуальности і її гідности й свободи, — ось що несе Росія в своїй пропаґанді нам... Ось чому ця пропаґанда така небезпечна. **І ось чому від неї треба хоронити підростаючу ґенерацію.** Там, де загніздиться та пропаґанда — **людина зачинає ненавидіти свою націю, свою культуру, свою релігію і привязується сліпо...** до ідеї комунізму? Ні, до ідеї російського месіянізму, до ідеї найвужчого російського націоналізму, який не істнував навіть за славянофілів і царату. Большевизм не є інтернаціональна доктрина, лише доктрина воюючого російського націоналізму. Про це треба не забувати.

На сю небезпеку треба звернути пильну увагу не тільки нам, тут в краю, але й нашій еміґрації в Америці. Але перед цею останньою відкривається **ще й інше завданя — велике і шляхотне: стати духовим провідником ідей американської цивілізації до краю, сильно підмінованого большевизмом.** Листами, статтями, відчитами най вони отворять очі засліпленим в краю, най дадуть правдивий образ тої великої цивілізації Окциденту, на якій повстала і наша і без якої нам і тепер не обійтися, коли не хочемо, щоби каламутна хвиля „правди з востока" не залляла нас і не винародовила яко націю.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЯК БОЛЬШЕВИКИ „КІНЧАТЬ" -ПЯТИЛІТКУ.

Большевики трублять на ввесь світ, що вони скінчать пятилітку за чотири роки. Неспосібні думати й некритичні люди їм може і повірять. Але треба подивитися, що про це говорять не слова, а цифри, які самі большевики подають про свою пятилітку. А вони такі:

По пляні пятилітки большевики малиб при кінці своєї пятилітки виробляти річно 10,500,000 тон сталі, чавуна 10,000,000 тон, електрчної сили мало би бути 22,000,000,000 кільоватів на годину, і т. д. Але большевики думають закінчити на четвертому році пятилітку, проєктуючи добувати річно 9,500,000 тон сталі, отже менше на 1,000,000 тон проти пляну; чавуна 9,-000,000 тон, теж на 1 міліон тон менше; електричної сили проєктують мати 17 міліярдів кільоватів на годину, отже менше на 5 міліярдів кільоватів і т. д.

Отсе по большевицькому значить закінчити пляни пятилітки за чотири роки. Це все одно, як коли би селянин хотів засіяти поле, скажемо 10 моргів за 10 днів, а потім рішив, що буде робити лише 6 днів і засіє лише 6 моргів. Очевидно, селянин не скаже, що він скінчив свій плян-намір, але большевики кажуть, що це „успішне закінчення пляну десятьденки". Взагалі всі пляни пятилітки вони зменшили на 25%, щоб закінчити „пятилітку" за чотири роки.

ТА ЦЕ ЩЕ НЕ ВСЕ.

В 1931 році большевики випродукували 4,800,000 тон сталі, замісць плянованих 8,-800,000 тон; чавуна 4,900,000 тон, замісць плянованих 8,300,000 тон, і т. д. Одним словом: продукція в 1931 році була меншою на 50% від того, що плянували большевики при своїй пятилітці.

Та вони на це не звертають уваги, що в дійсности є. Для них важні пляни. Але при найліпшому стані й виконанню плянів большевики зможуть за чотири роки виконати фактично найбільше 60% своїх плянів пятилітки. А для аґітації будуть кричати, що виконали пятилітку за чотири роки, хоч наділі вони відмовилися від неї й зробили лише те, що вдалося їм досягнути.

Ці осягнення зовсім не відповідають плянам тому, що говориться про пятилітку. Ніхто не думає, щоб можна було добре жити в домі на 60% викінченому та ще й кричати про успішне збудування його.

ФІНЛЯНДІЯ ПОКАЗУЄ ШЛЯХ.

Всенародне голосування в Фінляндії сказало слово про прогибіцію. Тепер наступить кінець сварок і „доказів" ріжних політичних спекулянтів, що нарід бажає прогибіції. Всенародне голосування поклало кінець фальшуванню думки народу ріжними його опікунами та навіть його представниками до парляменту і до ріжних інших установ, які часто говорять іменем народу зовсім не те, що нарід думає.

Отакий шлях до розвязання прогибіційного питання в Америці повиннаб узяти для себе й Америка. Навіщо оті сварки ріжних „мокрих" та „сухих" ліґ, отих ріжних кандидатів „мокрих" та „сухих" при всіляких виборах. Треба спитати волі виборців, волі всього народу. Всенародне голосування припинить усякі спори „сухих" і „мокрих" та скаже, чого дійсно бажає собі американський виборець. Тоді буде й кінець усяким спекуляціям та фальшуванням думки й волі американського горожанина.

НЕВИННІ ЖЕРТВИ.

Якісь злодії, чи „відважні революціонери", післали кілька бомб почтою для своїх політичних противників. Бомби принесли, як кажуть, антифашисти на почту в Істон, Па. Ними вони хотіли вбити ґенерального консуля італійського в Ню Йорку, видавця ґазети та ще кількох визначних Італійців.

А замісць того вбили двох почтових службовців і кількох покалічили на все життя. Жертвою дикого поступку кількох загорільців, чи злодіїв, упали невинні люди, що тяжкою працею заробляли на життя своїм родинам. Що може бути страшніше й огидніше від отаких „боягузів-революціонерів", котрі для вбивства своїх противників послугуються публичною установою й убивають невинних людей!

НОВОРІЧНИЙ ДАРУНОК.

Японська армія в Манджурії має новорічний подарунок. Вона майже без бою захопила решту південної Манджурії. Ліґа Націй має також новорічний дарунок-поличник і змушена признати, що її постанови нідочого. Такий саме подарунок має й пакт Келоґа та інші мирові „обовязкові", але не обовязуючі сильних договори.

Отакі новорічні дарунки приніс кінець року для міжнародньої солідарности й „мирного полагодження" ріжних спорів між державами!

М. Битинський.

ДУМА ПРО ПОХІД НА ВКРАЇНУ

Більш од цієї любови ніхто не має як хто душу свою покладе за друзів своїх.
Іоан 25—35.

ЗАСПІВ.

Борцям, поляглим в цвіті літ
В борні важкій на полю
За край свій рідний, за нарід,
За правду і за волю;
Борцям, найкращим із синів
Нещасної Вкраїни —
Всім тим, хто голову зложив
За честь святу Вітчини,
Я присвятив свій скромний спів...

О, сестро трубадура,
На славу згинувших братів
Гремиж, греми, бандуро!

I.

Не орли то міцнокрилі
На бенкет злітались,
І не соколи то смілі
Гей, на здобич рвались;
А до смерти чи до слави
У похід, у бій кровавий
Козаки збірались.
Не з степів своїх широких,
Не з ланів і гір високих
Вони підіймались,
А зпід гніту і з неволі,
Зза дротів обдерті, голі
У ряди ладнались.

* * *

Не гуділи сурми-труби...
Тишини німої
Не будив там брязків любий
Лицарської зброї.
І в повітрі не дрижали
Корогви шовкові,
Як в міцні ряди ставали
Ті бойці чудові.
Гучно пісні не співали
Голоси стрілецькі,
І не грали, не іржали
Коні молодецькі.
Тихо, тихо із чужої
Землі виступали
Та самітно шлях шукали
До землі рідної.

II.

Край нещасний, край розпятий,
Слізми і кровю заллятий —
Пустка і руїна...
Вкрита сумом і ганьбою,
Під ворожою пятою
Мати Україна.
На свої степи й левади
Вже нема своєї влади,
Не свої кермують...
Україну взяли в лапи
Чужинці; кати кацапи
Вже на ній панують.
Стогнуть в ярмах браття бідні;
Всюди лихо, всюди злидні,
Глум і свист нагайки.
Скрізь знущання, зайві муки,
А в повітрі рідні́м згуки
Московської лайки.

* * *

Наче хвиля бє в Дніпрові,
Наче горлиця в діброві
Жалісно кигиче —
Україна-Ненька плаче,
Сльози болю ллє горячі,
Допомоги кличе.
Скрізь розлягся сум великий:
Стогнуть гори, плачуть ріки,
Стогне степ безмежний,
Що в стражданнях, пасерб долі,
У кайданах, у неволі
Люд оба-бережний.
Допомоги Ненька просить...
Буйний вітер скрізь розносить
Плач несамовитий.
Та мовчать чужії люди:
Захололи їхні груди,
Серця не збудити!

* * *

Гей, почули козаченьки
Плач безсилий, стогін Неньки,
Скарги, сум і болі,
І повстали, не стерпіли,
Їй на поміч полетіли...
Підняли з неволі
Невеликі сили свої;
Майже голі і без зброї,
Доручивши Богу
Свою душу й своє тіло,
На Вкраїну полетіли
Пробивать дорогу.

III.

І підійшли до річки, що служила
Кордоном їм, скорботною межею
Між нинішнім і завтрішнім; — між тим,
Що всім відоме ззаду залишалось,
І тим, що в мороці незнаного ховалось
Попереду. Вже слалися тумани
Над тихими журливими полями
І ліс німів в дрімоті самотній.
Вже ніч була. Її таємну тишу
Ніхто нічим не зрушував, лише
Струмки води бреніли, голосили
І наче плакали в туманній далині.
І стали всі. Ні голосу ні згука
З сотень грудей не вирвалось, хоча
У всіх серцях схвильовано тремтіли
І душу сум невиразний гнітив.
Мовчали всі, і всі були свідомі
Того, що в ніч цю тиху і страшну
Судьба пальцем мовчазним намічає
Криваві жертви поміж них.
І знали всі, що на межі судьбовій
Минулого й майбутнього стоять:
Позаду там неволя залишилась,
Дроти, нужда, знущання... Перед них
Обличча камяне майбутнього ховало
Ще може більш страшніщі, гірші дні
Тяжких боїв в оточенню ворожім,
Тортури, глум і може смерть саму...
І слабі духом, з сумом, у зневірю
Пішли назад; не стало сили волі
У них кордон страшний цей перейти...
І ті лише, що навік присвятили
Усіх себе Вітчині й боротьбі,
Ті лицарі без страху і догани,
Що завжди звикли в очі заглядать
Німій недолі, грізній небезпеці,
Лиш ті одні, для кого невмолиме
Суворе слово „ти повинен" стало
Навік законом твердим, життєвим, —
Лише вони, рішучо, без вагання
Назустріч лихові, назустріч смерти й слави
Ту річку буйную в журбі переступили
І стояли в тумані по той бік...

IV.

Гомонить вже Україна —
Знов знялася хуртовина;

Знов степи, гаї і луки
Відбивають стрілів згуки,

Стогнуть знову під копитом;
Знову ліс гуде сердито,

Наче скаржиться і тужить
Він на те, що хтось ворушить

Сон віковий, сон чудовий...
Знову чути брязк шабльовий,

Знову в полю і діброві
Чути клич у рідній мові.

* * *

Годі! Годі, браття, спати!
Пробудились сонні хати;

Заворушилися села,
Жде чогось юрба весела...

Чути, кажуть уже люди,
Знову воля й правда буде,

Бо прийшли на оборону
Нам брати ізза кордону,

Вже, напевно, ворог клятий
Буде мусів утікати...

V.

Все йшли та йшли... Знов з радістю топтали
Піски волинські батьківських ланів.
Ряди міцні українських борців
Рідні ліси задумливо вітали...
І рідне небо сяяло над ними;
Всміхались зорі сяєвом блідим;
Всміхалось сонце промінням ясним;
Стрічали вітри співами своїми...
Гостей борців зворушливо приймали
В чуже ярмо закутії брати,
А декотрі, покинувши хати,
Й самі в ряди козацькії ставали.

Все йшли, все йшли... Та з кожним днем [ставали
Трудніші й гірші незнанії шляхи...
А тут зворушились, дізнались вороги,
Вже крик на ґвалт залякано підняли.
Вже затряслись бездушні комісари,
Розлягся крик їх в краю, наче грім.
Назустріч нашим відділам малим
Знялись війська червоні, наче хмари.
А тут ще доля, небо і земля
В [illegible] шлють борцям суворії погрози:
Посипав сніг, ударили морози —
Потайного сліду не утаїть рілля...

VI.

Чи не грім то десь лунає,
В полі бє й туркоче;
Чи не грім трясе землею
І гудить, гуркоче?
Ні, не грім — то чути стріли,
Стогнуть люди й коні...
Гей, то боєм вже червоні
Козаків зустріли.

* * *

То під містом Коростенем
Чути гуркіт бою;
То повстанці козаченьки
Святять свою зброю;
То під містом Коростенем
Ллється річка крови.
Чути стогін, чути крики
Й вигуки бойові;
То під містом Коростенем
Рвуть повітря стріли —
У борні важкій козацтво
Напружує сили.
— Бється ворог ще завзятий,
Ще стоїть упертий:
На бойовищу гуляє
Меч жорстокий смерти.
Бій кипить, реве, як буря...
Наших вже немало
В цій бойовій хуртовині
Головами впало,
А кацап іще не гнеться,
Підтягає сили —
Мало — мало не з всіх боків
Наших оточили...

. . . .

Допустив Господь; не вдалось
Коростеня взяти.
Гей, примушені козаки
Звідсіль відступати...
Допустив Господь; не вдалось
Ворога здолати —
Десь потрібно в іншім місці
Щастя знов шукати...

* * *

Швидко відступали...
Вбитих покидали,
В полю залишали
Їх без домовини,
В землю не ховали,
„Вічну память" не співали,
Хреста не поклали,
А в глиб України
Далі прямували.

VII.

То не хмара — чорні круки
На криваві рідні луки
З клектом налетіли;
Там лягли борці на полю;
Свої голови за волю
Козаки зложили.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

АМЕРИКА ДЛЯ „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Велике ювилейне свято в Ню Йорку.

Український нарід не має багато інституцій старших віком, які дожили би 50 літ. Це тільки „Просвіта", „Наукове Т-во ім. Шевченка" і „Рідна Школа". Український нарід, і то буквально — **нарід** — проголосив святочним маніфестом, за посередництвом своїх управнених представників, саме цей 1931 рік ювилейним роком 50-ліття „Рідної Школи". Всенародньою ухвалою з 26 жовтня 1931 р. продовжено цей ювилей до кінця червня 1932. Бо були такі місця, які з ріжних причин не могли би цього року виявити на зверх тих почувань, які мусить мати **освідомлений** нарід до свого виховного товариства. Від весни до осени відбувалися в Рідному Краю масові ювилейні свята: по містах і селах. Старше українське громадянство, національно думаюче, без огляду на свою партійну приналежність, не тільки приглядалося в сотках тисяч діточим уладженням і молодечій справності, але й само брало в них чинну участь.

„Рідна Школа" тішиться від давна особливою прихильністю серед Українців в Америці. Вона — можна сказати — є „мізинком" еміграції; але не химерним, вередливим, що надуживає доброти свого опікуна, тільки розважаним, вдячним і запопадливим.

Українці Ню Йорку, не могли бути байдужними супроти того одушевлення, яким український нарід витав опікунів своєї молоді. Цяж молодь, яка готується перебрати спадок у Рідного Краю — це й **наша** молодь. Адже нема між нами іміграції напевно, неодного, який не мав **би кровних звязків** з краєвою молоддю. Тому нюйорській громаді було байдуже, чи ювилейний рік продовжать чи ні. Вона постановила відзначити 50-ліття „Рідної Школи" святочним обходом ще таки цього, 1931 р. І заходом Центрального Комітету Обєднаних Українських Організацій у Ню Йорку такий обхід дійсно відбувся в неділю, 27 грудня, в салі Народного Дому при 6-тій вулиці; відбув гідно, величаво, маніфестаційно.

Все, що тільки уявляє собою щось живого, не — трупячого — взяло чинну участь у тому обході. Були представники церкви, численні товариства з прапорами, були визначні громадяни, була українська молодь, були ріжні українські школи з Ню Йорку. Була й сама „Рідна Школа" з Рідного Краю в особі її делегата, **Льва Ясінчука**, ба й немов жива — українська молодь просто з мученого краю: весела, ясно усміхнена, бадьора, сміла, здисциплінована — на фільмі. Все обєдналося в пошані до **Матері** — української молоді.

На богату й ріжнородну програму ювилейного вечера зложилися: хор діточої школи при українсько-католицькій церкві під орудою проф. Т. Онуфрика; відомий уже зі своїх славних виступів у Ню Йорку й поза ним — український хор „Бандурист" (мужеський і мішаний) під артистичним проводом проф. Ю. Кириченка; спеціяльно підобрані деклямації, які виголосили прегарно діти українсько-католицької й православної школи; молодеча орхестра музичної школи майстра Романа Придаткевича під його особистим проводом; ритмічні вправи й національні танки школи відомого вже в Европі й Америці Українського балетмайстра, Василя Авраменка; фільма зі свята молоді „Рідної Школи" зі Львова; промова редактора „Свободи" д-ра Луки Мишуги на початку свята і промова в англійській мові інжиніра Семенини, відомого поета й перекладника української поезії на англійську мову; святочний реферат делегата „Рідної Школи, Льва Ясінчука і „живий образ".

Ред. д-р Л. Мишуга викликав своєю вступною промовою поважний і піднесений настрій, який удержався вже до кінця свята, очевидно — також завдяки виконавцям дальшої програми. Промова ред. Мишуги це властиво програма „Рідної Школи" на тепер і на будуче. Її приходиться переповідати; вона повинна бути надрукована. Те саме відноситься до кінцевої промови, яку виголосив інж. Семенина. Її мусить прочитати в цілій Америці та українська молодь, яка не мала нагоди опанувати української мови. Не без того, що її прочитає дехто й зпосеред Американців.

Делегат „Рідної Школи", Лев Ясінчук, представив у півгодинному ювилейному рефераті святочним стилем історичне тло, на якому повстала „Рідна Школа", її діяльність, досягнення, завдання і значіння, підкріплюючи свої тези підібраними цитатами з Франка, Шевченка, Грінченка, Лесі Українки, Б. Лепкого та чужих письменників.

Діточий хор виглядав назверх так гарно, як прекрасна гуцульська писанка з Космача. Ввесь у парадній ноші, прегарна велика група. Це не кількоро дітей співає, але таки хіба ціла школа. О, такий хор певно западе в душу американській дитині. Голоси добрі, дзвінкі, рівномірні, один другого не перевищає. Дикція — прямо зразкова, якби у фахових учених хористів. Не можна собі уявити, щоби професор Онуфрик міг ще поліпшити той молодечий хор. Здається, що найвище — міг би його вдержати на тій якости, яку виявив обговорюваного вечера. Праці вложено певно незвичайно багато. Що ліпше подобалося? Таки все, одно краще від другого: чи гимн „Р. Школи", чи колядки, чи діточі пісні.

Нюйорський „Бандурист" має завдяки свому дірігентови вже давно заслужену славу. Це не збір любителів співу, але живий інструмент фаховців.

Хор виконує вдатно такі важкі речі без нот, що аж дивно, коли він має час на таку основну підготовку. Кожний голос відповідно підчеркне те, що характеризує даний твір. Цим разом показалися особливо баси прямо мистцями. Очевидно — іншим голосам нічого не бракувало. Кожний твір, який виконував чи мужеський чи мішаний хор — був бездоганно виведений, але колиб треба конечно щось підкреслити, виріжнити, то хіба „Дзвони" і „Стелися, барвінку", в якому баси були прямо класичні. Цей хор під теперішню пору окраса українського Ню Йорку. Як дірігентові, так і співакам належиться пошана за їх пильність і витревалість.

Якаж сердешна була молодеча орхестра! У Львові є велика музична школа, має добрих професорів для всяких інструментів, знаменито вчить, але — але орхестри не має.

А тут, на чужині, — наші діти так зіграно виступають прилюдно з ріжнородними інструментами. Видно, що це **життєвий** провід нюйорської школи проф. Придаткевича. А як ті американчики трималися в швидкому темпі! У слухачів прямо топніла душа. Безперечно, що якби так наші малі музики були з богатих родин, то малиб ліпші інструменти, а тоді й виконання робило би ще більше враження. Але всеж таки слідні й очевидні величанські труди керманича орхестри та пильність її членів, між якими особливо „перша" скрипка вже не тільки добра, але й гарна. Потяг інтелігентний, гарний. На салі чулося замітки: от, коби так у Ню Йорку ще старші мали свою орхестру. Може й слушні замітки.

А ці танцюристки й танцюристи Василя Авраменка — це чистий гонивітер у гуляйпільських степах. Як перце серед бурі підскакує, так ніжно стрибають дівчата й хлопці в національному танку, який культивує й ширить артист українського танку. Здається, наче то в танцюристів не то кісток, але й тіла нема; немов дух давніх часів, давніх подій гуляє по нюйорських дошках. Це кров запорозьких нащадків відзивалася, хоч і на американськом ґрунті.

Американська Україна буде вдячна тій невідомій долі, яка загнала сюди Авраменка. Буде вдячна йому вся Україна за це, що артистичним танком привертає серце американської молоді до свого народу.

Деклямації поезійок присвячених „Рідній Школі" випали знаменито. Вони робили тим більше враження, коли дрібонький декляматор переважно американським виговором бадьоро кликав:

„Гей, братчики і сестрички!
Зберімось разом згідно,
Підем туди до Неї, всі —
Витати „Школу Рідну".

А дальше:

„З собою в путь візьміть лише
Знання й чуття гаряче;
А ясний світ і кращий день
Україна побачить."

Так, у цьому й річ, щоб виплекати в молодих душах те „чуття гаряче". Але є деякі познаки, що зразу американські діти це півсвідомо деклямують, а згодом, то й глибоко відчують серцем.

Живий образ представляв діяльність і завдання „Рідної Школи". „Рідна Школа" символізована „українською матірю, з книжкою, оточена більшими й меншими українськими дітьми, з яких одні сиділи, одні стояли; захищена селянами й робітниками, приймає новий набір малечі, яку ведуть за руку мами. Але наука не береться; всіх очі звернені в той бік, відки несеться січова пісня „А ми тую червону калину підіймемо, а ми нашу славну Україну гей-гей розвеселимо". Увага всіх скуплена на тих старших товаришах, які на звук цієї пісні вхопили за шаблюки і біжать за походом. Лице „Рідної Школи" розяснене. Немов:

„Ой, на сину, коника, не гайся,
Щоб ти з того війська не
зістався",

як співається у народній пісні („Ой, пущу я коничeнька").

Мабуть вершком, немов живим лучником між „старим" і „новим" краєм, було „свято молоді" львівських шкіл „Рідної Школи", виведене на фільму. Одна молодь відразу прилипла до другої. Рідні, відчули свою кров... Коли показалися на фільмі в золотих промінях літнього сонця ясні головки „краєвої" молоді, яку виховує „Рідна Школа"; коли в діточому „таборі" на майдані заграла ріжноколірними красками народня одежа, чи козацькі убори хлопців школи ім. Шевченка, то саля загреміла оплесками малих американських Українців, які витали своїх незнакомих їм братчиків і сестричок. Почався „почесний похід". Його розпочав маленький хорунжий на пів аршина, що перегнувся на бік під тягаром шкільного прапора. Нічого: підросте й випростується. І прапор стане просто.

Ідуть чети за четами в рівних чвірках. Зразу найменші немов цвітник: діти кожної школи несуть над головами великі цвіти; кожна школа — інша грядка; йдуть маки, лелії, соняшники, купчаки — великі, дородні; і ще і ще. За ними народні школи. Дівчата в народних одягах, хлопці в козачих, зі шликами на шапках, зі шаблюками при боці. За народними — дівочі і середні, гімназія в гімнастичних одностроях та вчительська семінарія в гарних народніх — під своїм прапором, а дальше дівоча і промислова школа. За нею торговельна школа; хлопці — високі, рослі, стрункі, в руханкових одягах, бо будуть пописуватися вежами, більше штудерними, як дівоча гімназія. За цією школою ще промислова; хлопці кремезні, як дуби: надійні, фізична праця розширила їх плечі й груди. На вид такої скількости дітвори саля „ахнула". Поважна Президія „Рідної Школи" приймає почесть від своїх вихованців. Статочні люди. Симпатичне, добряче, але рішуче лице Іллі Кокорудза, теперішнього голови — батька „Рідної Школи, вдоволено глядить за довгими рядами молоді. Оба містоголови — сідоголові, люди з віком. Обєдналися в праці над вихованням прийдешних поколінь старші — з молодшими, досвід і віра — з запалом та охотою. І виходить добра лінія.

Тут знов старенький митрополит, добродій „Рідної Школи", сідає з авта жваву молодь. Численна публика на майдані — витає його овацією, коли він, супроводжений „пластунами" (скавтами), переїжджає попри неї.

Шкода тільки, що проєкційна машина дізнала дефекту й висвітлювання фільму перервано. Її треба конечно ще раз показати нюйорській публиці — в цілости.

Оттак святкувала нюйорська Україна 50-літній ювилей „Рідної Школи". І більш нічого не було? — спитаєте. О, було. Багато українських організацій жертвували прикладні суми на ювилейний дар: по 100, 50, а дехто по 25 долярів; залежно від спроможности, від охоти, а може й... від серця. Довгий реєстр розпочала українська-кат. церква зі своїм представником, о. адміністратором Понятишином, який дав від себе також 100 долярів. Було тих складок щось 1,630 долярів. Але про це скаже від себе Центральний комітет, який і так запевнее, що це ще не все.

Так тішилася нюйорська українська громада дотеперішніми надбаннями „Рідної Школи", а це скромне та щире ювилейне свято уладила на те, щоб не чулася „Рідна Школа" самітною, щоби вона була свідома сильного захисту в нас. Не менше й на те, щоб себе самих скріпити й піднести на дусі. Це й сталося; бо ще ніякої події не обходила ніяка американсько-українська громада так, як Ню Йорк — ювилей „Рідної Школи". Мимохіть пригадалися слова посла з радикальної партії в Галичині, якими він закінчив свою вітальну промову на повітовому ювилейному святі „Рідної Школи" в Коломиї, що відбулося недавно:

„Нею живемо, з нею терпимо, нею побідимо".

З роздумувань парубка.

—Дивну маємо цього року погоду: то зимно, то знову тепло — чоловік сам не знає, що має заставити.

—o—

— Ви маєте таку гарну загортку, не розумію, як можете до неї носити такі подерті штани.

— А щож я винен, що люди в каварнях не здіймають штанів?

І скорботні й сумовиті
Лежать лицарі побиті,
Розкидані всюди.
Обгорнув їх морок ночі,
Вічний сон скував їм очі —
Ніхто не розбудить,
І на страшнім місці битви
Без попа і без молитви,
Без свічок й кадила,
Вітри буйні відспівають
І пісками заховають
Козацькеє тіло.
І не рідними сльозами,
А жорстокими дощами
Буде воно змито;
Не закриють милі руки
Мертві очі — хижі круки
Виймуть їх сердито.
І нагробник не покаже,
І напевно хрест не вкаже
Рідному народу,
Де лягли бійці незнані
У кривавому змаганні
За його свободу.
І забудуть діти й внуки
Їхню славу, їхні муки,
Вчинки їх великі...
Не складуть співці натхнені
Гучних співів їх імені...
И так минуться віки...

VIII.

На полю чесному між згинувших братів
И ти, „лицаре абсурду", молодий,
Як квітонька весняна між снігів
Лежиш тут, Стефанишин, неживий...
Хоч тебе далеко від своїх
Тут покладуть в безвісну могилу,
І тут хоча без трумни і наспіх
В німих ланах сховають твоє тіло,
І навіть, хоч забувши рідний звичай,
Ніхто тебе й сльозами не обмие,
І червоною китайкою облича
Ніхто тобі по смерти не накрие;
Хоч не гукнуть рушниці і гармати
На честь полеглого героя юнака,
І не прийде за твоїм гробом мати,
І не сплете сестра тобі вінка —
Та всеж таки умер ти в час бойовий
Під гуркіт стрілів, бурі і громів,
Як личить славному бійцеві-козакові,
А не як дід між баб і лікарів.
Та всеж таки умер ти, вожде славний,
Під дзвін шабель в борні на рідній смузі,
Як личить „лицарям без страху й догани",
Що віддають життя своє за друзів...
Щаслива смерть героя і борця,
Що не вагавсь на жертву ні хвилини!
Ти вже досяг геройського вінця,
Спаливши своє серце для Вітчини...

IX.

Гей, завзявсь проклятий ворог
Повстанців згубити:
День і ніч жене козацтво,
Не дає спочити.
Насідає сам Котовський.
Кожную хвилину
Треба ждати небезпеки,
Бою і загину.
Утікали, відступали —
Вороги дігнали:
Сніг глибокий та морози
Наших доконали.

Бій новий кипить вже в Міньках.
Гремлять знову стріли,
Зо всіх боків козаченьків
Уже оточили.
Між двох селищ на дорозі
Збились коні й люди
І козаки й погоничі
Й возів цілі груди.
Вже козаки зза обозу
Москалів стріляють,
Та не сила! Як ті хмари
Сонце облягають,
Так червоні сараною
Поле покривають
Та з шаблями на козаків
Йдуть і напирають.
Налетіли розлючені
Московські потуги...
Ой, загинули козаченьки
Горя та наруги!...
Кого вбили, захопили,
Стріляли, рубали,
А кого в полон пекельний
Кацапи забрали.
Хто не дався ворогові
Себе з світа стерти,
Мусів сам шукать загуби,
Шукать собі смерти.
Гей, багато із козаків
В день той світ прощало...
Ой, багато там рідного
Лицарства пропало...
А кого спіймали,
До полону брали,
Одяг поздирали,
В Міньки провожали,
В церкві замикали...

X.

Що то за люди зі сумом на чолі
Тягнуться мляво роздягнені, голі?
Що за нещасні йдуть із Базару?...
То козаченьків ведуть вже на кару...
Голови низько схиливши на груди,
Зрікшися в серцю надії-облуди,
Свою останню зміряючи путь,
Гордо, хоч тихо, ті страдники йдуть.
Зпереду, ззаду і збоку червоні,
Міцно затиснувши зброю в долоні,
З усміхом Юдиним їх провожають;
Глумом нікчемним себе розважають,
Наче мандрують на бучний бенкет,
Наче для них „ні почом целий свет".

За містом Базаром вже яма глибока,
Яма-могила і жертви широка
Обійми розкрила і жертви вже жде...
До неї печальний гурт страдників йде.
Прийшли, зупинились і стали над краєм;
Забилося серце, стиснулося жалем.
І думка майнула: „Ось зараз, ось тут
Нас спати на віки, на вік, покладуть"...
Стають і червоні, наводять рушниці,
Горять їхні очі, як в звіря-вовчиці...
Та голос розлягся між славних борців...
Здригнувся козак і Москаль занімів.
„Вважайте, герої! Вважайте, вороги!
Діждались ми нині своєї черги...
Щож, наша сьогодня кінчається роля:
Таке наше щастя, така наша доля).
Та хоч і сьогодня життя ми складаєм,
А в серцю народнім не вмремо,—не вмрем!
Бо прийде вже скоро бажаний той час,
І безліч вояцтва повстане за нас!
І помстою серце своє палючи,
Шукати натхнення, святити мечі
На нашу могилу борці ті прийдуть
І тут нас згадають і сльози проллють!
На нашій могилі навчаться вмирать,
І душу за волю свою віддадуть!...
Тут золотом мармур колись розквітчають,
І назвиська наші на ньому згадають!
Історія рідна складе нам вінець,
Що ми за Вітчину знайшли тут кінець!...
А наші завзяті, лихі вороги
Загинуть в неславі усі до ноги,
Як гине насильник, як гинуть раби!
На них ляже сором і пляма ганьби!
Діждуться, прокляті, своїх чорних днів"...
Та слово промовця чийсь стріл припинив,
А гучнеє „слава" несеться, лунає,
...„Не вмерла Вкраїна", з бойдів хтось співає;
Скажені червоні в погрозі кричать.
І стогін розлягся, і стріли гремлять,
І пекло почалось... На радість катів
Нажерлась могила уся до країв...

XI.

Так закінчивсь невдалий цей похід.
Пішли борці з чужини на Вкраїну
Та більшість там і згинула в снігах,
З нерівних бійках з ворогом; багато
В тяжкому полоні скінчило свої дні
У муках лютих, диких, на тортурах,
Перед рушницею московською. І мало
Недобитків нещасних повернулось
Знов за дроти, пройшовши путь страшну
Нужди, страху, зневіря й небезпеки...
І хоч мечем кацапа не здолали,
Та муками своїми показали,
Та смертю своєю доказали
Борці святі й друзям і ворогам,
Що ще борня не скінчена за волю,
Що єсть іще безстрашній сини
У нашої нещасної Вкраїни,
Які за кривду матері, неправду і зневагу,
Готові все озватись і піднять
На ворогів караючу руку.
Там, на просторах рідної землі,
Німому рідному народові вказали,
Як розбивать ворожеє ярмо,
Як нищити зухвальника і ката,
Як заповіт дідівський шанувать,
Як берегти права свої і волю,
І як, коли прийдеться, для Вітчини
Життя своє з запалом віддавать...
Скінчивсь похід невдалий і могили
По нім покрили рідні поля;
Святая кров лани й степи скропила...
Та й це піде для нації на користь,
На славу вічную, бо та пролята кров
Інших борців до помсти знов покличе.
Німі тепер, могили оживуть,
Загомонять, стрясуться, заговорять, —
Про славу знов і волю загудуть...
И тоді козак перекує на шаблю
Косу свою та рало, і рушницю
З молитвою спокійною набє;
На чужинця—насильника повстане
І рідний край до волі доведе.

Я закінчив свій скромний спів —
Хвалу лицарству волі;
В нім передав я, як умів,
Борців труди і болі.
В нім, як умів я, передав
Тих днів сумних події —
Останню шану тим віддав,
Хто згинув без надії,
Кого зустріла без жалю
Жорстока смерть похмура...
Я мовчки голову хилю...
Мовчки і ти, бандуро...

В „малопольськім" готелі.

Гість (до вейтра): Моя кімната певно недавно помальована?

Вейтер: Так, прошу пана, минулого тижня.

Гість: Я зараз собі й подумав, що так мусіло бути. Я зловив блощицю, що мала ясноселений кольор.

—o—

Дідусь святкує 70-роковини уродин. Уся родина складає йому бажання.

— Нині складаєте мені бажання — каже зворушений дідусь, — а за рік може лежатиму вже в гробі.

— Щож знову, — потішає його дочка. — Тато переживуть іще нас усіх.

— Дай Боже, дай Боже! — каже вразуваний дідусь.

Левенфіш помер ненадійно. Вразило це його приятеля Бляйвайса дуже тяжко. Він прийшов висловити співчування вдові по Левенфішові. Застав її в сльозах.

— Не плачте так, — просив її. — Перестаньте плакати.

— Ах, нині то вже нічого — відповіла вдова, — та щоби ви були бачили мене вчора.

—o—

В крамниці старовини.

— Це правдивий стіл у стилю королеви Вікторії. Пізнати його вже по ногах!

— Гм, можливо, та я не бачив ніколи ніг королеви Вікторії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ В АМЕРИЦІ — ДО ОРГАНІЗАЦІЇ!

Коли поглянемо на наших сестер в Канаді, то мусимо признати, що в них є більший рух ніж серед українського жіноцтва в стейтах. Там відбуваються жіночі зізди, там пишуться статті про жіночий рух, там є навіть цілі сторінки по газетах про жіночі справи як от в „Українськім Голосі".

Маю перед собою програму зізду „Союза Українок" в Канаді і прямо аж душа рветься, щоби тамтуди поїхати і послухати рефератів, або самій забрати слово в якій справі.

Я певна, що коли би українське жіноцтво розуміло як слід свої завдання, то ми стояли би сьогодні на далеко вищім культурнім і організаційнім щаблі й справа нашого національного визволення представлялася би куди краще. Нам треба свідомого жіноцтва. Треба нам також розумної і образованої української жінки, бо тільки така виховає нам розумне і благородне та ідейне нове покоління.

А в першу чергу треба українській жінці в Америці взятися за національне ратування молодого полоління. Як я з мужем їздила відвідувати Европу, то як ми всідали на корабель, то всі були Американці. Іншої мови не було чути, а тільки англійську. Але як відплили від берега, я почула, що майже всі, старі й молоді, почали говорити по німецьки. Я завважила, що німецькі матери краще подбали про виховання молодого покоління ніж ми, Українки. Німецьким дітям не можна було підчас війни прямо вчитися по німецьки по школах, але бачу, що їхні матери пильнували того, щоби діти знали мову своїх батьків.

Тут в Америці ніхто не забороняє нам вчитися по українськи. Ніхто не переслідує нас за наші школи, як переслідує польська влада наших братів у старім краю.

Нам, українським жінкам і матерям в Америці, треба добре над цею справою застановитися, бо ми будемо винуваті, коли молоде покоління не знатиме української мови. А тому треба нам як найбільше наших жіночих організацій. Треба, щоби до Союза Українок належала кожда українська жінка, й щоби Союз Українок занявся отою справою, якою є плекання української мови серед нашої тут родженої молоді.

К. Качмарова.

— Ви були в Венеції? А чи бачили ви образи в тамошній галерії.

— Нам того не треба, наша дочка сама вміє малювати.

Учителька оповідає ученикам першої кляси про нечемне ягня, яке зїв вовк, тому, що воно не трималося череди.

— Бачите, діти, колиб ягня було чемне, то вовк був би не зїв його.

— Тоді ми булиб зїли це ягня, — виривається один з учеників.

—o—

— Чому ви відфотографували лише одного близнюка?

— Знаєте, вони такі зовсім подібні до себе, що ми вважали непотрібним видавати гроші на другий пікчер.

Якийсь пан прийшов до підприємства, в якім випихають звірята й питається:

— Скільки коштує випхана малпа?

Власник підприємства:

— Це залежить, чи шкіра ваша, чи моя.

—o—

— Не можу собі ніде позичити марних десять долярів!

— Що? Ти не знаєш таких людей, що мали би гроші?! Зрештою це не такі великі гроші.

— Таких людей я знаю, одначе вони знають і мене!

— Не розумію, як люди можуть так нарікати на подружа. Таж для чоловіка нічого легшого не є, коли сперечається з жінкою, як узяти капелюх на голову й забратися з хати на кілька годин.

— Так, це не тяжко.

— А щож тяжко?

— Вернутися до дому.

—o—

Пекар (до пекарчуків): Скільки вже говорив я вам, щоби ви не пекли всіх булок однакової величини! Таж гості хочуть вишукувати собі найбільші!

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

POLAND'S DUTY.

Mr. Zaleski, the Polish Foreign Minister, has been in London on diplomatic business.

He has the reputation of being a far-sighted diplomat and a fair-minded man. We trust that he will pardon blunt speech.

The reports of Polish atrocities in Eastern Galicia, which are regularly received in this country, clamour for an official statement by Polish Government. It is admitted that the Ukrainian Minority has been guilty of acts of violence against the Polish administration; but nothing can justify the savage reprisals which the reports state are being carried out against guilty and innocent alike.

We will not soil our columns with description of the alleged barbarities. If only half of the allegations are true the Polish administration of Eastern Galicia ought to be swept out of existence. It may be contended that reports are merely political propaganda. In that case the Polish Governmet should have no difficulty in nailing them to the counter as unscrupulous lies. If maintaining silence it lays itself open to a charge of cynicism or worse.

("Sunday Referee," December 13, 1931).

—o—

WHITESTONE POSTER WINS FIRST PRIZE.

Michael Robitsky, fourteen, a pupil of P. S. 79, Whitestone, won the first prize of $15 given by Dr. William Schroeder, chairman of the Sanitation Commission, for original posters by pupils in the public schools, in connection with the commission's educational campaign for cleaner streets.

Supplementing Dr. Schroeder's contest in the schools, cash prizes for posters on the same subject, offered by the Committee of Twenty on Street and Outdoor Cleanliness, were won by Robitsky and two other Queens pupils.

Two first prizes of $5 each were also given to Philip S. Clare, thirteen, of P. S. 69, Jackson Heights and Jerome Perlmutter, eleven, of P. S. 19, Corona.

Other Queens pupils who won second and third prizes in the poster contest are: Helen Kreutzer, Rita Piesback, James Spagna, Julian Paul, William Bond and Clifford Baessler.

(The Daily Star, Long Island City, N. Y., December 21, 1931.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. Відділ 308 повідомляє, що уряд на 1932 рік є слідуючий: Дмитро Бакай, предс.; Михайло Хома, заст.; Петро Івасишин, секр.; Дедор Даньк... заст.; Петро Ломиковський, кас.; Григорій Качмар, заст.; Семен Коробій і Йосиф Івасишин, контрольори; Василь Заяць і Петро Топорівський, вадз. хорих; Юрко ...вяник, дверник; Максим Івасишин, до корону.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Андрея, від. 128 на своїм річнім мітінгу 13 грудня вибрав слідуючий уряд на 1932 рік: Михаїл Ющишин, предс.; Михаїл Шемичик, заст.; Володимир Каршень, фін. секр.; Михаїл ...данка, рек. секр.; Петро Шугайло, кас.; Андрій Цуп, заст.; Онуфрей Зазуля і Микола Волошинський, контрольори; Михаїл Наковечний і Михаїл Кокотайло, дозорці хорих; Михаїл Шемичик, до прапору; Семен Корощак, дверник.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 34, дає до відома всім членам, що на річнім мітінгу 20 грудня вибрано слідуючий уряд на 1932 рік: Н. Фрелик, предс.; Н. Гедани, заст.; Д. Колачко, фін. секр.; Д. Козопас, рек. секр.; І. Гіль, кас.; ... Яців, заст.; З. Долик, Н. Сикута і Гр. ...дусь, контрольори; Н. Кавяк і А. Котин, доз. хорих; І. Панько і Гр. Вавринець, ...ружні; В. Фурдаш, дверник. На сім мітінгу ухвалено закладати за члена вкладку за один місяць. Колиж член не явиться особисто на мітінгу і не заявить, щоби за него заложити вкладу, такий член буде суспендований. Слідуючий мітінг відбудеться ... січня в годині 2-гій пополудни, під 2441 Іст 29-та ул. Проситься всіх членів явитися на тім мітінгу і вирівнати свої залеглости. Члени, не явившіся на мітінгу з важної причини, мають довести вкладки до 8 день по мітінгу. Вкладки до У. Н. Союза будеться відсилати 26 січня. Члени, котрі мають діти, що стоять в У. Н. Союзі і мають вже 18 літ, нехай зголосяться до секретаря, щоби переписати їх до старших членів, бо чим дитина старша, тим більшу вкладку буде платити. Членкиць, котрі вийшли замуж, проситься змінити свої назвиска, щоби колись не було баламутства. Н. Фрелик, предс.; Ів. Гіль, кас.; Дмитро Колачко, фін. секр.

АЛИКРІПА, ПА. Бр. св. О. Николая від. 120, повідомляє, що на річнім мітінгу вибрано отсей уряд на 1932 рік: Антін Ка...мавин, предс.; Василь Мокрянин, заст.; Михаїл Бац, секр.; Іван Манастирський, заст.; Володимир Бераник, кас.; Вавро С...дорко, заст.; Стефан Ятчишин і Михаїл Русинко, контрольори; Дм. Бац і Іван За...рійкий, опікуни хорих; Василь Фечуш... Іван Бур, до фани. — Михаїл Бац, секр.

ДОНОРА, ПА. Бр. св. О. Николая від. 232, вибрало на своїм річнім мітінгу 20 грудня слідуючий уряд на 1932 рік: Костьо Кіньо, предс.; Іван Піхета, заст.; Іван Пандрак, секр.; Василь Сенко, заст.; Михаїл Ріпка, кас.; Стефан Сенко, заст.; Йосиф Сирко і Юрко Годжик, контр. комісія; Теодор Страхоцький і Іван Кічан, опікуни хорих; Юрко Годжик, до прапору; Теодор Газдайко, капітан; Григорій Стецура, дверник. Мітінги будуть відбуватись в кожду 3-ту неділю по першім, в гали литовській. Всі члени мають приходити на мітінги кождого місяця в годині 2-ій пополудни. Іван Пандрак, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє, що на річнім мітінгу 12 грудня вибрано слідуючий уряд на 1932 рік: Я. Лещак, предс.; П. Остапчук, фін. секр.; М. Маркович, кас.; П. Р...дзіняк, секр. рек.; А. Поливчак, заст. ...; Ю. Поливчак, заст. кас.; М. Мамчак, Н. Поливчак і Я. Чурчак, контр. комісія; М. Гаух і Т. Коза, надз. хорих на Ели...; Голимар і В. Дорош на Бей Вей; Г. За...чений, капітан; І. Поливчак, хорунжий; П. Пітула і Е. Мамчак, тростіси. Мітінги будуть відбуватись в другу суботу по першім ввечір. Слідуючий мітінг відбудеться 9-го січня, в У. Н. Домі, 214 Фултон... Хто хотів би вступити в члени ще за молодого віку, нехай прийде на мітінг, ... не було за пізно. Взиваеться членів, котрі ще не вписали своїх жінок або дітей в члени, нехай се зроблять на сім мітінгу. П. Остапчук, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(31)

Мугамбі був здивований тим, що Бельгієць сміло підійшов до брами й голосно покликав сторожу. Мугамбі бачив, як відчинили ворота й радісно витали Бельгійця, як свого старого приятеля. Мугамбі зрозумів, що цей чужинець, якого так гарно приняв у себе на фармі лорд Грейсток, був ворогом, котрий привів Арабів на фарму, коли там не було її господаря. До обурення Мугамбія проти Арабів прилучилася тепер ненависть до того чужинця.

В таборі Вепер пішов просто до намету Ахмета Зека. Араб був здивований з такого повороту свого помічника. Вепер розповів усе, що знав про місто Опар та про те золото, яке Вазири звідти принесли й зарили недалеко зруйнованої фарми. Він лише нічого не сказав про дорогоцінні камені та про капшук, який з ними висів у нього при боці. Зек рішив почекати, поки Вазири не підуть геть від фарми шукати свого пана.

—o—

Тоді буде час для Арабів захопити без труду золото, яке буде охороняти нечисленна скількість Вазирів. „Ну, а що з жінкою будемо робити?" — запитав Вепер. „Я пішлю її на північ", — відповів Зек—„там я дістану за неї добрі гроші". Вепер почав думати, що добре булоб, колиб він повіз Джейні на північ з іншими Арабами. Там, подалі від банди Ахмета Зека, Вепер міг би легко втекти від Арабів, щоб користати зі своїх дорогоцінностей.

„Хто поїде на північ з тою жінкою?" — запитав Вепер. Ахмет Зек задумався. Тепер усю його увагу притягало до себе золото, яке Вазири заховали біля фарми Тарзана. Та чому йому не післати з Джейні Бельгійця? Адже він пішле з ним своїх вірних слуг, які не дадуть нагоди Веперови втекти геть. „Поїдеш ти, мій приятелю, з нею" — відповів Зек. — „Ти знаєш добре, де можна вигідніше продати її". Вепер зрадів, що все складається так, як він хоче.